

ТРИЗЕНЬВИК - REVUE HEBDOMADAIRE UKRAÏNIENNE - TRIDENT

Число 40 (298) рік вид. VII. 25 жовтня 1931 р. Ціна 2 фр. (Prix 2 fr.)

Париж, неділя, 25 жовтня 1931 року.

Поїздка прем'єр-міністра Франції до Сполучених Держав Північної Америки являється одною з найбільших і найважливіших подій в сучаснім світовім життї. В сьогоднішньому огляді «З міжнароднього життє» ми віддаємо більше місця цьому Вашингтонському побаченню між президентом Гувером та П'єром Лявалем.

Ясно цілком, що головними питаннями, які будуть розважатися у Вашингтоні, це питання економічної кризи і питання валютове. Франція завдяки мудрій фінансовій політиці, започаткованій ще у 1926 році тодішнім прем'єром Раймондом Пуанкаре, зуміла так упорядкувати свої фінанси, свою економіку, що підчас сучасної кризової бурі устояла і продовжує твердо стояти в той час, як становище інших держав захиталося. Твердість французького франка, певна рівновага бюджетова, стабілізоване політичне внутрішнє життє, порівнюючи з іншими державами менша стагнація в індустрії та промисловості — висунуло Францію в перші ряди європейських держав і зробило необхідною участь її у рішенню сучасної трудної ситуації не лише Європи, а й цілого світу.

Сполучені ж Штати, які, страждаючи самі од промислової кризи у себе, кинувши величезні капітали в Європу, особливо на підтримку Германії та на кредитування совітів, — одчули, що без порозуміння з Францією не можуть бути вирішені сучасні пекучі питання міжнароднього життє.

Тому цілком зрозуміло, що нарада президента Гувера й голови французького уряду Ляваля матиме надзвичайне значіння для ходу дальших подій в життї світа. Але ставити прогноз тим нарадам та ередбачати політичні й економічні наслідки цієї наради — дійсно за-

раз не можливо. Нас же може цікавити у цілому комплексі справ — питання, яке безперечно буде підійматися на цій нараді — це питання торгу з більшовиками та кредитування їх. Бо ж відомо, що торгувати з ними можна тільки в спосіб кредиту.

Відомо, що Сполучені Штати в цьому питанні грали не останню роль, їхні капітали допомогли совітам у великій мірі.

Франція була більш обережною, і стосунки її з совітами не набрали такого характеру, як то було в Німеччині чи в Англії. Сама ж, публична французька опінія дуже скептично ставиться до справи стосунків з СРСР.

В цьому числі, в відділі преси, читач знайде уривок з статті, уміщеної в дуже впливовій французькій газеті «Le Temps», яка впрост застерігає проти торгу та уділення кредитів совітам, бо Франція не тільки з того не матиме користи, а навпаки-матиме лише невигоду та небезпеку.

Консервативна ж частина французької опінії просто каже, що торгувати з совітами — це значить торгувати з ГПУ, себ-то одягати петлю самім собі на шию. Більше того, частина радикальної преси, яка раніше не була проти торговельних стосунків з совітами, сьогодні вже дуже обережно ставиться до цього питання.

Отже, коли б ці настрої щодо більшовиків знайшли б свій одбиток на нараді у Вашингтоні, то безперечно для нас Вашингтонське побачення мало би колосальне значіння, бо підтримання фінансове совітів — це підтримання того ладу, що панує зараз на Україні, це підтримання окупації нашої території, це продовження нелюдського визиску нашого народу, це продовження неволі в червоних лабетах.

Але ще трудно судити про Вашингтонську нараду, наслідки якої, безперечно, не будуть в повні оголошені, а дадуть себе знати лише через кілька місяців.

Сьогодні ж ми можемо висловити єдине побажання. Ми хотіли би, щоб кількілітній досвід торгу і взагалі стосунків з совітами європейських, і американських кол совпав з тим, що віддавна ми говорили: не можна торгувати з злодіями, із світовими паливодами, із всесвітніми підпалювачами, бо од того виграють лише совіти, ведучи свою руйницьку роботу в цілому світі, підриваючи сучасний лад на позичені капітали, будуючи свої фабрики й заводи для боротьби з капіталізмом. Ми б хотіли, щоби світ врешті переконався, що, допомагаючи совітам, він готує сам для себе загибель.

Музей Визвольної Боротьби України в Празі

Шість років тому заснувалося в Празі Товариство «Музей Визвольної Боротьби України», що поставило завданням збирати та зберегати матеріальні пам'ятки, документи, архиви, одно слово, усі предмети, що безпосереднє або посереднє зв'язані з визвольною боротьбою України, особливо ж з подіями світової війни, революції та національної війни за незалежність України. На чолі цього Товариства став відомий учений, член Української Академії Наук, проф. Українського Університету в Празі д-р І. Горбачевський, який веде провід цього Товариства безмінно протягом шести років, як і безмінним директором Музею залишається професор того ж Університету Д. Антонович.

З перших же днів свого існування Товариство поставило своїм принципом спиратися в своїй діяльності виключно на добродійності українського громадянства, а тому ні разу не зверталося за грошевою допомогою до уряду чехословацької республіки.

І треба сказати, що українське громадянство, розпорошене по різних країнах земної кулі, гаряче відгукнулося на заклик Товариства і почало надсилати Музеєві у власність або в депозит різні архивні і музейні матеріали, що освітлюють визвольну боротьбу українського народу.

Без витрати жадної копійки на придбання матеріалів, Музей протягом шести років встиг зібрати надзвичайно цінний матеріал архивного та музейного характеру, а до того ще в такій кількості, що Музей вже не міг розмістити його в тих трьох покоях, які задурно уділило Товариству міністерство закордонних справ ЧСР. Але в квітні 1926 р. міністерство відібрало це помешкання для своїх потреб, і з того часу все майно Музею в скринях переховувалося на складі до літа 1929 р., себ-то до моменту прибуття на короткий побут до Праги з Н'ю-Йорку українського громадянина К. Лисюка.

Дізнавшись про тяжке матеріальне становище Товариства К. Лисюк, подвигнений патріотичним почуванням, рішив видавати Товариству що-річно допомоги 300 доларів на сплату чиншу за помешкання для Музею.

1-го грудня 1929 року Музей перейшов у своє помешкання з трьох кімнат та двох гаражів при ньому.

З цього часу Музей почав звозити до свого помешкання все те майно, яке знаходилося на схованці в різних складах, як в ЧСР, так і в інших країнах. З повною відданістю директор Музею з декількома добровільними співробітниками приступив до праці розпакування та розміщення архивно-музейного матеріалу, і після кількомісячної інтенсивної праці, що полягала не тільки в упорядкуванні самого матеріалу, але і в виготовленню власними силами полиць і інших уряджень для розміщення цього матеріалу, вдалося підготувити Музей для прилюдного огляду та для наукової праці в його стінах.

26 жовтня минулого року відбулося урочисте відкриття Музею в присутності представників Українського Академічного Комітету,

високих українських шкіл в ЧСР і різних організацій. З нагоди цього свята надійшли на ім'я Управи Товариства писемні і телеграфічні привітання від різних українських організацій та приватних осіб. Так, проф. Варшавського університету В. Біднов, що довгий час був членом Управи Музею, висловлює в своєму привітанні «побажання дальшого збогачення, розвитку та перетворення Музею в установу прекрасного, висококультурного придбання не тільки нашої бідоласної еміграції, а і всього українського народу». Рада Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі у своєму привітанні «висловлює честь и славу тим, що своєю працею та жертвеністю збудували установу, яка чужим буде показувати на пройдену українським народом тяжку путь, а своїх кликатиме до дальшої боротьби». Товариство б. Вояків Армії УНР у Франції закінчує своє привітання такими словами: «Нехай все те, що збере Музей, голосно промовляє до серця всіх українців та кличе їх до продовження і побідного завершення наших визвольних змагань».

Серед найбільш цінних матеріалів архивного характеру можна назвати архиви різних політичних, громадських і військових організацій, як, напр., архиви «Союза Визволення України», таборів українських полонених в Німеччині, Української Республіканської Капелі О. Кошиця і т. и. Крім того, дуже цінним є відділ часописів, де вже налічується коло 850 назв українських часописів та до 170 назв українознавчих часописів. Відділ рукописів містить в собі листування та манускрипти О. Барвінського, Є. Федюшки, Я. Веселовського, б. редактора «Діла» і багатьох інших. Відділ мистецької творчості містить в собі багато коштовних річей з галузі малярства, скульптури, різбарства то-що.

Вже тепер стає для Управи Товариства ясным, що сучасне помешкання Музею не надається для належного розміщення всього того матеріалу, який вже є та що-дня поповнюється новими пожертвами. В цьому ж переконався і К. Лисюк, який в цьогорічний приїзд свій з Америки до Праги вперше відвідав Музей в його власному помешканню і тоді ж на засіданню Управи Музею приобіцяв збільшити розмір щорічної допомоги на поширення помешкання для Музею, поки не здійснить свого завдання, — збудувати спеціальний будинок для Музею чи то в Празі чи то в Женеві.

Управа Товариства має намір, крім випуску неперіодичного органу «Вісти Музею Визвольної Боротьби України» (до цього часу вийшло вже 3 числа «Вістей»), приступити до видання річників «Альманах Музею», зміст яких складався б з монографій окремих питань, напр., про «Союз Визволення України», про Капелю О. Кошиця, про таборове життя в Німеччині і т. и., з опису найкоштовніших колекцій Музею, з публікації особливо цікавих документів історичного значіння і т. д. Для реалізації цього плану Управа Товариства вживає заходів що-до підшукування коштів на видання «Альманаху» і з цією метою звернулася вже до де-яких українських організацій з проханням про допомогу. Отже завдяки допомозі К. Лисюка — в життя і діяльності

Музею розпочалася нова ера, яка відкриває широкі перспективи для розвитку Музею в майбутньому.

Можна бути певним, що українське громадянство й надалі не залишить Музею без своєї моральної і матеріальної підтримки та своїми пожертвами спричиниться до збагачення архивно-музейного матеріалу, до реалізації плану що-до видання річників «Альманах Музею», а головне, до забезпечення Музею власним будинком, як найкращим пам'ятником героїчної боротьби українського народу за свою незалежність.

Ст. Сірополко.

10-тиліття гімназії ім. Т. Шевченка в Українській Станиці при м. Каліші

15 вересня 1931 року гімназія ім. Т. Шевченка в Українській Станиці при м. Каліші урочисто святкувала 10-ту річницю свого існування.

О 10 год. ранку на станичному спортовому полі учні гімназії виконали перед гостями сокольські та інші гімнастичні вправи.

О 12 год. в станичній церкві п. о. Іларіоном Бриндзаном був відслужений молебен, по закінченню якого п. о. сказав слово на тему значіння національного виховання і освіти для майбутности. О 1 год. лекторський склад гімназії з гостями перейшов до залі станичного театру, де їх зустрінула гімназіяльна оркестра. Академію відкрив директор гімназії, знаний педагог і громадський діяч проф. В. Андрієвський. Професор широко зупинився на завданнях гімназії, матеріальних обставинах, лекторській і шкільній праці, освітливши перед гостями ту велетенську працю творчу, яка була переведена і переводиться для поповнення кадрів української інтелігенції. Виголошене ним привітання від Пана Головного Отамана Андрія Лівичького було зустрінуте з тим ентузіазмом, на який лише здібна шкільна молодь. Зачитуються одержані привітання від В. К. Прокоповича, ген. В. Сальського, ген. Безручка, ген. Змієнка, ген. Шандрука, Яшніченка, від Українського Центрального Комітету, Української Господарської Академії в Чехії, Українського Університету в Празі, Української гімназії в Ржевничах, Спілки Українських Восених Інвалідів на еміграції в Польщі, Управи Союзу Українок Емігранток в Польщі, тижневика «Тризуб», Товариства Самопомочі Емігрантам з України, Українського Національного Хору в Станиці, Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі, підполк. Опаренка, Ю. Коларда та ин.

З промовою виступає Голова Правління Станиці і заступник Голови УЦК ген. Куц, який вітає директора, лекторів і учнів і в своїй палкій промові, накреслює ті шляхи для шкільної молоді, котрими вони понесуть свої знання на добробут батьківщини та еміграції.

Лектор Середа зачитує істотичний перебіг життя гімназії, майстерно малює, окресливши постаті і працю директорів гімназії Дунічевського, Богдана та Андрієвського. Далі він стверджує жертвенну працю основоположника гімназії ген. Загородського, велику працю і допомогу для гімназії від ген. Куца та Базильського. Генералам Загородському та Куцеві лектори і учні гімназії підносять на пам'ять про ювілей подарунки.

Слово забирає ген. Загородський, який з піднесеним почуттям нагадує шкільній молоді про зброю, яка з науковим досвідом з'явиться для ворога непереможною.

Лектор Харитоненко зачитує шкільний звіт, з якого гості довідалися, що за 10 років існування в гімназії перебуло 973 учня, закінчило 120; набуло дипломи високих шкіл 86.

Лектори і учні Гімназії ім. Т. Шевченка в Укр. Станиці в 1930-31 шк. році.

О 4-й год. учні знову зібралися на спортовому полі, де ними були представлені спортивні змагання і атлетичні вправи. Кращі з виконавців були нагороджені призами.

О 8-й год. в станичному театрі відбувся концерт і вистава її'сси Васильченка: «Не співайте півні, не вменшайте ночі», що викликала серед гостей здивовання артистичним виконанням учнями програму.

Місцева преса з захопленням подала свій перебіг про ювілейне гімназійне свято в Українській Станиці.

М. Ткаченко.

3 міжнароднього життя

— Вашингтонське побачення.

16 поточного жовтня голова французької ради міністрів П'єр Ляваль виїхав пароплавом з Гавру до Америки на побачення з президентом Сполучених Штатів Гувером. Подорожі цій світова преса надає величезне значіння і вже тепер зве її історичною. І мабуть таки має рацію, бо, які там не будуть її наслідки в майбутньому, вже на сьогодні подорож та означила великі зміни в політичних взаємовідносинах великих держав світа. Для того досить нагадати хоч би кілька таких фактів.

Два роки тому назад на власну руку до тої ж Америки і до того ж Гувера подорожував Мак-Дональд, голова англійської влади, — тоді ще чисто трудової, а не національної. Так і зосталося і по сьогоднішній день на-

чеб-то дипломатичною таємницею для широких присвячених кол, про що, власне, говорили тоді між собою англійський прем'єр та американський президент. Але натомість відомі лінії міжнародної політики, якої трималися Сполучені Штати та англійська трудова влада на протязі двох літ свого існування, бо звичайно лише про них і могли говорити названі вище державні люди. Політика ця йшла з одного боку в напрямі погодження двох англо-саксонських держав до співпраці їх з третьою — германською, а подекуди й з четвертою — совітами, бо ж не дурно говорили ще не так давно про можливість визнання ССРР Америкою. З другого боку, ту політику, до певної міри можна було означити, як змагання ізольовати в Європі і у світі нікого іншого, як Францію. І може найяскравішим виразом цього змагання був той факт, що ще весною поточного року американський президент Гувер вважав можливим зробити свій відомий жест (мораторіум на рік міждержавних боргів); зговорившись про те з Англією й з Германією та позабувши, що Франція має в розпочатій ним справі свої специфічні, чисто репараційні інтереси.

З того часу багато де-чого змінилося. Тоді ж таки весною, по зв'язку з вище згаданим «жестом» Гувера виявилось, що Францію ізольовати не можна вже хоч би й тому, що вона для своєї сили не потрібує нікого, а що її потребують усі, принаймні в Європі. Зовнішнім виявом того стали події, про які свого часу говорилось на цьому місці. То були і конференція в Лондоні літом з приводу загостреної германської фінансової кризи, візита німецьких міністрів до Парижу, візита французів до Берліну, а особливо — мільярдова допомога Франції англійському банку для підтримання англійського фунта стерлінгів і т. и. До всього того можна додати ще один факт, виявлений за останній час, а саме, що з Америки почало втікати золото, як втікало воно весною і літом з Англії, і що, втікаючи звідти, знаходить воно собі притулок в Європі, головним чином в льохах французького банку.

В наслідок вказаних подій іде зараз П'єр Ляваль до Америки на побачення з Гувером. Але в одміну від колишньої візити Мак-Дональда, подорожує він не з власної ініціативи, а на безпосереднє запрошення американського президента, бо виявилось, що Франція начеб-то справді ізольована, але ізольована вона не від політичних впливів, а від тої фінансової біди, що під її тягарем стогнуть великі і малі держави цілого світу. Спіраючися на свою фінансову силу, стала вона на сьогодні фактичним гегемоном Європи і зараз ні проти, ні навіть без неї впрост ніхто не може вести якої будь акції в міжнародньому світі. З другого боку, Сполучені Штати, хоч і втікає подекуди з них золото до Франції, не втратили і не втратять і в майбутності своєї сили, а тому погодження цих двох держав сплановання їх міжнароднього чину в тому чи іншому напрямі безперечно матимуть велике значіння світового масштабу.

З якими конкретними питаннями матимуть діло Ляваль і Гувер у своїх розмовах у Вашингтоні? Світова преса про це начеб-то знає все і разом з тим не знає нічого. Знає, бо відомо, що та розмова торкнеться усіх пекучих справ сучасної доби, в першу чергу економічних, фінансових і валютних. Без всякого сумніву, розважитимуть у Вашингтоні про воєнні борги, про репарації, про світову економічну кризу та способи її лікування, нарешті; майже так само безперечно, говоритимуть там про конференцію, що-до обезброєння, скликану в Женеві на початок року 1932 та про методи провадження цієї акції, як в суходольному так і в морському її секторах.

Але з усім наведеним вище зв'язаний цілий реєстр міжнародніх справ чисто політичного характеру. І от як раз про цю сторону Ляваля і Гувера, яка найбільша може цікавити широку політичну опінію, в пресі можна знайти лише догадки, чутки й натяки. З них можна зареєструвати такі відомості: буде начеб-то мова про франко-германські взаємовідносини, про ставлення до совітів, про середню Європу, а навіть і про польський коридор. Спіраючися на логику річей, треба припустити, що Ляваль і Гувер, обмінюючися своїми поглядами що-до загального міжнароднього становища, не зможуть обминути вказаних справ, — а може ще й де-яких

інших, як, скажемо, питання про «єдину неділимую». Але це все — логічні припущення, а фактично про те всі широкі кола дізнаються пізніше. Бо ж так звана «потайна дипломатія», хоч і як проти неї боролися, зостається в силі і на сьогодні, і може це й добре, що зостається.

Дуже гарно оту «дипломатичну» ситуацію змалював не хто інший, як сам Ляваль у своїй короткій промові, зверненій до асоціації англо-американських журналістів, що запросила його на сніданок на передодні його від'їзду з Парижу. Її варто тут навести, бо дає вона не тільки матеріал для розваги над Вашингтонським псбаченням, але містить в собі й тези загального порядку, які можуть бути навчаючими для нас, українців, не лише в майбутньому, коли ми відтворимо свою державу, але вже й сьогодні, коли ми лише переводимо підготовчу працю того відтворення. Ляваль сказав:

Я з задоволенням прийняв ваше запрошення. Я навіть признаюся вам, що я прийшов ще й тому, бо маю просити вас про одну важливу прислугу.

Ваші паризькі товариші знають, що я ніколи не вагаюся просити їх про допомогу й звертатися до їх відданости, раз справа йде про оборону інтересів моєї батьківщини. Сьогодні, звертаючися до вас, я певний, що й ви також не відмовите мені в своїй допомозі. Бо ж справа йде не тільки про спільні інтереси наших двох націй, але й про врятування нашої старої цивілізації.

На сьогодні цілий світ глибоко розхитаний економічною і валютною кризою. Тому й зрделися великі надії, як стало відомим про Вашингтонське побачення. Це річ — цілком природня. Бо ж засилаючи мені запрошення, президент Гувер гадав, що наша зустріч дозволить нам вишукати засоби для заспокоєння та відтворення довір'я в світі.

Не буде то конференція, не буде там складено якогось договору, ми лише щиро обміняємося думками своїми. Очі в очі розважимо ми вдвох усі важливі проблеми, що активно встали у цілому світі. Я зважаюся сказати, бо оптимізм лежить в основі моєї натури, що важливість подій не стане на перешкоді тому, аби ми могли передбачити необхідні рішення.

І моє прохання до вас таке. Коли ми з необхідности будемо здержливі в наших комунікатах до преси, не беріть нам то за эле і застережіть світ од сенсаційних і небезпечних відомостей.

Професія журналіста ставить свої вимоги. Але й завдання голови уряду також дуже невдячні. Щоб їх виконати, потрібно на сьогодні, що правда, хоч трохи творчої уяви, але одночасно — й великої здержливости. Найкраща ідея не зможе бути переведеною до життя, коли вона надто рано перед тим виголошена. Найкорисніша пропозиція збанкрутує, коли буде передчасно виявлена.

Не робіть однак з того висновку, що мої слова прикривають собою заготований наперед гочний програм, і не телеграфуйте до Америки, що я везу з собою повний і дефінітивний план світової реставрації. Це була б сенсаційна новина, багата на надії, але одночасно могла б вона зродити й гірке розчарування. Світ не перетвориться за якихось чотирі дні.

Я хотів би, аби ви, познайомившись зо мною, прийшли до переконання, що я зовсім не складна людина. Мої засоби такі самі прості, як і мій характер. Але раз нам з президентом Гувером доводиться боронити справу нашої цивілізації, мої амбіції йдуть далеко, а моя воля стає міцною. І для того, аби рухатися в лабіринті труднощів, що з де-якого часу все більше та більше нагромаджуються одна на одну, я не хочу мати ін-

шого проводиря, як одну дуже старсвинну французьку цноту, а саме здоровий розум (le bon sens).

Цей здоровий розум, на наших очах зробив те, що встояла Франція серед світової біди, розбурханої світової кризи, допоможе він їй і в справі рятунку європейської цивілізації, бо стала та справа наглою і неблаганною

Observer.

З преси

Як дивляться на франко-большевицькі переговори найбільш заінтересовані в них з французького боку кола? Уяву про це дає велика стаття дуже впливової в офіційних і економічних французьких колах французької газети «Le Temps» (ч. 223 з 13 жовтня) в статті «франко-совітські комерційні зносини».

«Особливо ми бажали б, щоб не прийшло на думку ніякому французькому промисловцеві бажання штовхнути Францію, щоб заступити знеможену Німеччину і трохи вже охолоджену Америку, на ролю реалізатора п'ятилітнього плану, яку роллю ці дві країни грали протягом останніх років. Америка за допомогою своїх власних капіталів, Німеччина за допомогою чужих капіталів. Бо коли росіяне звертаються сьогодні до нас, це визначає, що Німеччина не є вже більш в стані їм допомагати в реалізуванні п'ятилітки і що Америка більш заклопотана своєю власною фінансовою ситуацією ніж тим, щоб давати нові кредити Росії. Хоч не помиляються що-до цього: коли нам цього не кажуть, то принаймні ждуть від нас врятування твердо триманого Сталіним режиму. А врятування цього режиму цілком залежить від успіху п'ятилітнього плану».

Брати на себе ролю врятувача большевицького режиму «Le Temps», не радить французьким промисловцям, і ось з яких мотивів:

«Цей план це щось інше ніж лише спосіб розвинути економічну могутність совітів. Це принцип життя для совітського коунізму, це принцип смерти для капіталістичних режимів...

Росія — це не звичайний ринок: Це склад озброєння, який все поповнюється. Ми думаємо, що наші не підуть на обман, який полягає в тому, що, шукаючи полегшення для на цей час утрудненої продукції, вони б допомагали конкурентові, який потім може нас задавити на смерть».

Отже є гарантія, що французькі серйозні промисловці не підуть на большевицьку вудку. А коли підуть на це якісь спекулянти, то так їм і треба. Чимало їх уже пострижено большевиками.

* * *

Що вийде з московського самородного соціалізму, щось доброго чи «чайная русскаво народа»?

На це дав відповідь простими словами «ощасливлений» большеви-

ками робітник в кореспонденції до «Социалистического Вестника» (ч. 19 з 10.X — «Из письма рабочего»).

«Загалом треба визнати, що сучасні робітники не зовсім такі, як бували раніше, доводиться натикатися і на такі настрої, що лише дивуєшся, звідки вони беруться. Про релігійозників я вже згадував, але є і другі, такі, що суть більше небезпечені. Дуже вже вони стали любити свою «батьківщину» і почувати велику ворожнечу до чужих народів, особливо до тих, що відділилися від старої Росії, а тепер, мовляв, «будуть на випадок чого воювати з нами». Буває, що й комуністи так само дивляться».

А ми б сказали, що не лише так дивляться де-які робітники і де-які московські комуністи, але так дивиться 99 відсотків взагалі росіян, що сидять і клацають зубами на все, що не є «русским» чи що не хоче лізти в ту чи іншу «єдину-неділиму».

Проти цих московських настроїв є лише одні ліки: зробити їхні руки коротшими.

З широкого світу.

— Маршал Пілсудський виїхав на лікування до Констанци в Румунії.

— В Безансоні у Франції помер проф. Лільського університету Антуан Мартель; покійний працював також в Слов'янським Інституті в Парижі і вважався знавцем української мови та історії. Його праця під назвою «Польща, Україна у XVII» вважається найбільш ґрунтовною на французькій мові на цю тему.

— Большевики спростували чутку про переговори з китайським урядом в справі складення союзного договору.

— В Бад-Гарцбурзі в Німеччині відбувся великий з'їзд гітлеровців, що висловився проти уряду Брюнінга.

— В Женеві відбулося засідання комісії Ліги Націй в справі реформи календаря.

— В Буенос-Айресі викрито большевицький замах на життя президента Аргентинської республіки Урібуру.

— В Цюрихові у Швейцарії відбулися свята 400-ліття смерти реформатора Цвінглі.

— Турецькі міністри Ісмет-паша і Руфді-бей відбули візиту до Будапешту.

— Хворого болгарського прем'єра Малинова заступив Муханов, міністр внутрішніх справ.

— В Любекові в Німеччині розпочалася голосна судова справа відносно отруєння 75 немовлят від защеПЛення протисухітньої сиворотки.

— Арештований у Відні угорець Матушка признався в атентатах в Біа-Горбаги в Угорщині і в тих, що були зроблені проти потягів в Німеччині і навіть у Франції.

— Большевики закінчили план будування метрополітену в Москві, який має бути довжиною в 70 кілом.

— В Парижі в музеї Тронадеро відбувся міжнародний конгрес африканських мов та цивілізацій.

— Міжнародня колоніяльна виставка в Парижі в залежності від погоди буде зачинена або 15 листопада с. р. або 1 грудня.

«Нарід собі!»

Українська Господарська Академія в Чехословаччині

Єдина наша національна політехніка,

що випустила до цього часу до 500 українських інженерів, є загрожена в своєму існуванні. Щоб вона могла і надалі нормально працювати на добро українського народу, необхідно в біжучому шкільному році додати до її зменшеного бюджету мільйон чеських корон. І от, для забезпечення нормальної праці Академії засновано українцями в Чехословаччині

Товариство Прихильників Української Господарської Академії

яке звертається до всіх українців з проханням о матеріальну поміч для нашого національно-культурного огнища закордоном, і з закликом засновувати по всіх країнах, де тільки є українці, спеціальні

Комітети Підтримки Української Господарської Академії

Підхоплюючи цей заклик, Управа

Спілки Українських Інженерів у Франції

постановила прийняти на себе обов'язки на терені Франції такого Комітету Підтримки і звертається цією дорогою до всіх українців, перебуваючих у Франції, з проханням вносити посильні грошові внески для підтримки Академії.

Гроші проситься надсилати на поштовий чековий рахунок:

Monsieur NECAJ Simon Chèque postal 152825 — Paris,

з зазначенням на відтинку переказу, що гроші пересилаються для Академії.

Крім того, Товариство Прихильників Української Господарської Академії в Чехословаччині для осіб, або організацій, що бажали б вступити звичайними членами Товариства Прихильників, встановлює річний поплаток в 10 доларів, а для осіб, або організацій, що бажали б бути членами-протекторами Товариства—річний поплаток в 100 доларів. При товаристві Прихильників Академії встановлено також *Золоту Книгу*, яка ввійде до історії перебування української еміграції на чужині і до якої за поплаток в 100 доларів всі бажаючі можуть зробити якийсь запис: імена осіб, пам'ятні дні, родинні події й под.

Адреса Товариства Прихильників Укр. Госп. Акад. в Чехословаччині:

Prof. S. Goldelman,
Spolecnost pratel U. H. A.
Praha-Dejvice, c. 1506. Tchecoslovaquie.

Українські громадяне!

Проявіть вашу жертвеність для справи великої національної ваги!

Складайте датки для підтримки Академії!

Вступайте особисто та вводьте ваші організації, до яких Ви належите, звичайними членами або членами-протекторами Товариства Прихильників Української Господарської Академії в Чехословаччині!

Управа Спілки Українських Інженерів у Франції

Хроніка.

З Великої України

— У к р а ї н і з а ц і я . В Інституті Споживчої Кооперації в Києві «хіба тільки на зборах, засіданнях почуєш українську мову, здебільшого ж панує російська». В Інституті немає гуртків українознавства. Від професорів не вимагають знання української мови і вони викладають по російськи. Є такі професори, що знають українську мову, але не хотять говорити по українськи.

— На Ветеринарному Інституті в Києві ніхто не дбає за українізацію. Досі такий важливий підручник, як паталогічна анатомія, видається російською мовою. («Прод. Пр.» ч. 225 з 4.Х).

— «Вашу пропозицію про викладання дисциплін українською мовою передано під росписку усім викладачам — так відповіла дирекція Київського Будівельного Інституту на запит, коли Інститут здійснить директиви... про українізацію. Ця відповідь характеристична для багатьох ВИШ'ів головно для тих, якими керують господарські об'єднання, що претендують на «всесоюзне» значіння.

Взагалі українізація по ВИШ'ах, коли вони перейшли до господарських об'єднань, загальмувалася. В ряді Інститутів, де перший курс були українізували цілком, тепер дезукраїнізували. Приміром, в Харківському Геодезичному Інституті із 7 викладачів, що викладають частково російською і українською мовами, 5 дезукраїнізувалося.

Робфак Харківського Інституту с.-г. машинобудування українізовано, але в Інституті переважну більшість дисциплін (27) викладають російською мовою. І робфаківці, переходячи до Інституту, примушені дезукраїнізуватися».

«Нещодавно перевірялося стан українізації викладацьких сил.

І от характеристичні дані по Дніпропетровському Гірничому Інституті: із 18 перевірених професорів українською мовою викладають лише 3, з 26 доцентів — лише 5, з 85 асисентів — 22; гаразд тільки з рядовими викладачами: з 39 перевірених викладачів по українськи викладають 36».

— Бригадний обслід у Харкові виявив, що по канцеляріях багатьох інститутів української мови не чути. У таких ВИШ'ах, як Харківський Політехнічний Інститут, Інженерно-Економічний, Плановий, С.-Г. Машинобудування, робфак Дзернового Інституту то що, відвідувачам відповідають російською мовою, бо службовці української не знають.

З індустріальних ВИШ'ів беруть поганий приклад і технікуми. Приміром, Житомирський Індустріально — Керамічний Технікум не підшукає ніяк собі викладача, що знав би українську мову такої дисципліни, як креслення. А Харківський Машинобудівний Технікум не знайде такого викладача для військової справи, і це — в Харкові.

Як це не дивно, але поделяких ВИШ'ах українізацію гальмують недавні випусники ВИШ'ів, аспіранти, що не досить письменно в українській мові. Тут чимало винен Наркомос, що досі не провадив жорстокої політики щодо складання випусниками ВИШ'ів іспитів з української мови» (Ком. ч. 273 з 3. Х).

— Відкриття тракторного заводу в Харкові. І жовтня в Харкові відкрито великий тракторобудівельний завод, який розраховано на випуск 50.000 тракторів річно. З промов совітських чинників на відкриттю заводу слідує, що треба багато ще прикласти праці для того, щоб завод випускав запроєктовану кількість тракторів («Прод. Пр.» ч. 223 з 1. Х).

— На зяб не буде зорано. Зяблеву оранку на 25 вересня виконано було на сов. Україні тільки на 6,8 відс. Є райони, які ще зовсім і не починали зяблевої оранки. З огляду на таку ситуацію ЦК КПБУ та Совнарком УССР прийняли постанову, якою жовтень місяць оголошується «ударним місяцем зяблевої оранки». На села буде також послано спеціальних уповноважених для догляду за зяблевою оранкою («Пр. Пр.» ч. 223 з 1. X).

— З огляду на те, що до цього часу не закінчено осінню сівбу та зяблеву оранку, Наркомзем видав розпорядження до всіх красвих земельних відділів, в якому наказує обов'язково засіяти все, що можна. Передовсім наказується засіяти пшеницю, даючи перевагу зимостойким сортам насіння, хоч би це насіння дало і менший урожай. Норми висіву при спішній роботі дозволено підвищити до 10, навіть до 20 відс. Зяблеву оранку, в разі коли вогікість ґрунту її не дозволяє робити, все ж таки, наказано перевести, орючи глибше. Нарешті наказано, коли того вимагають обставини, працювати на полі цілу добу («Пр. Пр.» ч. 226 з 6. X).

— Бавовник залишиться не зібраним. Становище із зібранням бавовника з плантацій на сов. Україні є дуже неспське. У місяці вересні зібрано лише 5 відс. бавовника проти річного плану. Є загроза, що бавовник зістанеться не зібраним («Ком.» ч. 275 з 5. X).

— Хлібозаготівля на Україні проходить незадовольняюче для совітської влади. Вересневий план України виконала лише на 62,6 відс., а річай — на 49,3 відс. («Ком.» ч. 275 з 5. X).

— Провал осінньої путини. Підготовка до осінньої путини в рибальських артілях Маріупольщини не може бути як слід переведеною із-за браку парусини, вугілля та смоли. І жовтня мусіли бути рибальські артілі виїхати в море на глибинний лов, але відсутність згаданих ма-

теріялів загрожує зривом сезону. Вересневий план путини виконано на 35,8 відс. («Ком.» ч. 268 з 28. IX).

З жаття укр. еміграції У Франції.

Бібліочка ім. Петлюри в Париж

Поіменний список осіб, що зложили датки на Бібліотеку ім. С. Петлюри по підписних листах (продовження).

На підписні листі 528, 529, положені в читальні: П. п. Кремьні — 7 фр., О. Чехівський — 5, М. Демченко — 10, С. Косенко — 10, Черкаський — 3,20, І. Базяк — 10, Данилко — 10, Мермберг — 10, Сергієнко — 5, Лист ч. 529: П. п. Дзюба — 50 фр., Прокопович — 50, Кази-мірчук — 20, Тимошенко — 15, Кремьні — 10, Ст. Ширай — 2, NN — 5, Гаврилко — 10, Золотаренко — 20, Буткевич — 10, Е. М. — 5, Д. Ліопа — 10, Шумицький — 10, Андрієвський — 10, Журавель — 10, Мельник — 10, — Білобровець — 10, Йосипшин — 10,

На підп. лист ч. 486, виданий Українській Громаді в Oissel, на руки п. Редчука.

П. п. Теодор Ковалюк — 15 фр., Матвій Речук — 5, Андрій Козло — 5, Матвій Білик — 5, Теодор Винник — 3.

На підп. лист ч. 495, виданий Українській Громаді в Château de-la-Fôret, на руки п. Кантора.

П. п. Чорний — 10, А. Остапєць — 10, Радкевич — 5, Сліпчук — 15, Возяк — 10, Славинський — 10, Дудніченко — 5, Кантор — 20, Креховець — 10, Уманців — 10.

На підписний лист ч. 521, виданий філії Т-ва б. вояків в Оден-Ле-Тіш.

П. п. Поштаренко — 10, NN — 5, Лук'яненко — 5, NN — 5, Калениченко — 2, Гахович — 2 Зиман — 1, Лисанюк — 1, Лисенко — 2, Ступницький — 5, Потапенко — 2,

Тальський — 2, Євдощенко — 10, Дідок — 3, Павленкова — 2, Пілявський — 2, Сідлер — 5, Бачинський — 3, Авраменко — 5, Десятівський — 2, Скуратов — 2, Іванюта — 10, NN — 5, Винницький, Б. — 5, Кузь — 2. Пятка — 5, Зубенко — 5, Болобан — 2, Щербак — 3, Ярешко — 5.

На підп. листи ч. 429 та 430, видачі п. Лівертівському в Люні. П. п. Губаренко — 5, Бсва — 1.85, Яременко — 3, Гончарук — 2, Бурт — 1, Квасок — 5, Кравець — 5, Ярмоленко — 1, Кочубей — 1, Кропивченко — 5, Г. Дука — 5. Мсроз — 5, Шинкар — 1, Ганченко — 5, Олійник — 5, Ларіончук — 2, Дяченко — 5, Ковальчук — 5, Бойко — 5, В. Журба — 5, Ол. Кесс — 5, Горбатенко — 10, Лівертівський — 10.

На підп. лист ч. 490, виданий Громаді в Choisy-le-Roi, на руки п. Пітковича: С. Череватий — 2, Д. Підкович — 5, NN — 2, Віленький — 1, Станіславський — 5, Кривобочок — 1, Креховець — 2, Іван і Марія Мартинюки — 20, П. Зибайло — 10, Петро Кузь — 2, М. Сенік — 2, М. Салевич — 1, Ст. Дичок — 5.

На підписні листів вислані в Румунію ч. 213 — збірка п. Дм. Геродота в Букарешті:

Дм. Геродот — 100 лей, В. Трепке — 100, Ніна і Людмила Трепке — 100, Депутат др. Тутчак — 300, Кушнір — 50, Др. В. Виноградник — 100, Др. М. Одайський — 100, NN підпис нечиткий — 200, Ілляк — 50, В. Тотоескул — 20, В. Козак — 100, А. Бойко — 100, Н. Данилюк — 20, Др. М. Дебрин — 20, П. Горьбунів — 60, І. Шілігівський — 15, Ом. Чирницький — 20, С. Федоренко — 40.

На лист ч. 214, збірка п. Михайла Шклярєнка: пані С. Перець — 100, М. Шклярєнко — 100, пані Кс. Юсипенко — 100, п. О. Кобаченко — 100, О. Перець — 20, і п. Кобаченко — 25.

На лист ч. 215, збірка п. Семеца Чернухи: С. Чернуха —

50, пані Г. Чернуха — 50, панна Т. Чернуха — 20, Ів. Гук — 10, Олена Гук — 10, Марія Гук — 10, Матвій Гук — 10, М. Халупа — 10, О. Решетніченко — 10, Т. Палій — 10.

На лист Української Громади в Гавані: Іл. Дробіт — 200 лей, пані Г. Дробіт — 25, Т. Зімогляд — 150, В. Сікорський — 100, В. Думбровський — 100, Т. Гордієнко — 60, пані Нора Гордієнко — 50, Отто Гордієнко — 40, Пл. Ходаківський — 50, Гн. Турманський — 50, В. Маковійн — 25, Мик. Онисько — 100, К. Дяченко — 25.

Крім того п. Дм. Геродот окремо зібрав від двох осіб, що побажали залишитися невідомими по 1000 лей, адвоката П. Белея, його дружини та дітей Віктора й Ігори — 240, В. Григоровича — 10, проф. М. Чесниковського — 50, Др. М. Галіна — 200, панотця М. Черемшинського — 100, та інж. Ераста Бурачинського — 445 лей.

(Продовження буде в дальших числах).

— Бібліотека ім. С. Петлюри має переїхати на нове помешкання — 41, Rue de la Tour d'Auvergne. Paris 9-e. Про відкриття Бібліотеки в новому помешканні буде повідомлено пізніше.

— По Союзу Укр. Емігр. Організацій у Франції. 19 жовтня відбулося чергове засідання Генеральної Ради Союзу. Заслухано звіт про перевибори Управи, Громади в Гаврі про безробіття і необхідність допомоги по підшукуванню праці. Прийнято до відома звіт про звернення Секретаріату про звернення представника Біженецького Управління Ліги Націй у Франції п. Паона за інформаціями про Союз і затверджено текст відповіді на це звернення. Доручено Секретаріатові ще раз повторити пропозицію Генеральної Ради Громаді в Крезе в справі улаштування там Ліонською Громадою лекцій. Далі заслухано доклад пред-

ставника Генеральної Ради, що був на виставі «Просвіти» в Дамарі, прийнято до відома вихід ч. 10 газети «22 Січня», стверджено доклад скарбника і т. и.

В біжучих справах заслухано ще інформації про укр. життя в Реданжі, Парижі та Оден-ле-Тіші.

— К н ю т а н ж . 10-го жовтня б. р., у справах Української Дитячої Школи відбулися загальні батьківські збори, на яких сібрано: Головою Шкільної Ради — п. Силенка, директором — п. Туницького і Секретарем, він же скарбник — п. Галушка. Кореспонденцію, грошеві або матеріяльні допомогі, проситься надсилати до секретаря Ради по адресі: Mr. G. Galouchko, 18, Rue Cleménseau, Algrange (Moselle) France.

— С в я т о П о к р о в и . Паризька група членів Т-ва б. Вояків Армії УНР зібралася в неділю 18 жовтня на чолі з Головою Т-ва ген. О. Удовиченком на спільний обід. З огляду на лихий матеріяльний стан членів Т-ва з-за безробіття Управою Т-ва не було влаштовано ширшого свята Покрови, як то робилося минулих літ.

— Л і о н с ь к а ф і л і я Т-ва урочистими зборами відбула свято Покрови. Уповноваженим філії було виголошено одповідну промову.

— З б о р и В і й с ь к о в о г о Т - в а . 10 жовтня паризька група членів Т-ва б. Вояків Армії УНР відбула свої чергові збори. На самому початку ген. О. Удовиченко виголосив промову, в якій згадав пам'ять ген.-полк. М. Юнакова та підполк. Веденського та запропонував вшанувати їх пам'ять вставанням, що присутні й виконали. Далі Управа Т-ва зробила доклад про свою діяльність, а збори розібрали кілька біжучих справ, що торкалися життя Т-ва.

В Польщі

— З ж и т т я к о р п о р а ц і і «З а п о р о ж ж а» у В а р ш а в і . 3-го жовтня б. р. корпорація «Запорожжа» у Вар-

шаві влаштувала чайний вечір, яким розпочала біжучий академічний рік. Вечірку було розпочато офіційною частиною, яку відкрив голова корпорації п. І. Липовецький, в короткій промові накреслюючи плани діяльності корпорації на найближчий час. Далі слідували інформації д-ра В. Івановича про життя українського студентства в Румунії, а також — п. І. Липовецького про поїздку до Франції, в яких багато місця було присвячено і життю українських організацій, а особливо Бібліотеці ім. С. Петлюри у Парижі.

— З ж и т т я «П р о м е т е я» 8-го жовтня с. р. клуб «Прометей» відкрив свій біжучий сезон. На вечірці, присвяченій цій нагоді, яка започатковує в біжучому році традиційні прометеївські четверги — збірки членів і гостей, проф. Р. Смаль-Стоцький склав вичерпуючі інформації про доьогочасну діяльність «Прометей».

— З а г а л ь н і з б о р и У к р а ї н с ь к о г о К л у б у у В а р ш а в і відбулися 25 жовтня б. р. в помешканні УМСА (подвале 17).

— А к а д е м і ї п а м ' я т и Т . Г о л у в к а . 27 вересня б. р. відбулися в Домброві Гірничій і в Сосновці дві урочисті академії, присвячені Т. Голувкові, які організував місцевий Академічний Клуб Громадської Праці. На академіях цих від імени українського студентства на емі грації виступав п. І. Липовецький, а від імени Кавказької конфедерації д-р Накашидзе.

— З ж и т т я У к р а ї н с ь к о ї С т а н и ц і в П о л ь щ і . 12-го цього вересня в Українськ. Станиці біля м. Каліша відбулися іспити слухачами приватних шестимісячних Землемірних курсів при Товаристві вояків Армії УНР.

З числа осіб, що вступили з самого початку на курси лише 7 душ змогли довести студії до кінця і стати на іспит. Іспити переводились з таких наук: 1. Геодезія теоретична. 2. Геодезія прикладна. 3. Гіпотезознавство. 4-

Землемірне право. 5. Землемірне креслення. 6. Каліграфія. 7. Практичні мірничі вправи. Всі представлені 7 слухачів, в тому числі і панночка, прекрасно іспити витримали, в чому одержали належні свідомства і зараз пошукують праці по посаді помічників землеміра, чи то полєвсі, чи бюрової.

Прийом на другий випуск курсів з причин матеріального характеру на деякий час відкладається і буде розпочато по відповіднім оголошенні. В. Т.

В Чехії

— Святочні збори та інавгурація Укр. Університету в Празі. 23 жовтня с. р. відбулися святочні збори з приводу 10-тиліття існування Українського Університету в Празі та інавгурація.

— 2-ий Український Науковий з'їзд. Постановою Організаційної Комісії термін для зголошення до участі в 2-ому Українському Науковому з'їзді в Празі продовжено до 1 листопаду. Зголошення надсилати на адресу: *Ukrainska Universita. Stepanska ul. 49-II. Praha II. CSR.*

— Історично - Філологічне Т-во в Празі незабаром розпочинає свої регулярні наукові засідання. На початок намічені доклади про наукову діяльність покійних українських істориків, акад. УАН, В. Бузескула та Вячеслава Липинського.

— Відбулися загальні збори пе-

дагогічного персоналу Українського Високого Педагогічного Інституту в Празі. Ухвалено вжити всіх заходів до того, щоби забезпечити педагогічному колективу цієї установи можливість наукової праці. Не дивлячися на дуже тяжкий стан членів Педагогічного Інституту у зв'язку з ліквідаційною акцією, загальні збори відбулися в цілком діловому настрої. Оцінюючи національно - культурне значіння Пед. Інституту, як установи, всі учасники висловилися за необхідність продовження наукової праці й збереження Інституту. Намічаються деякі зміни в напрямі перетворення Пед. Інституту, як школи, в науково - дослідчу установу. Можна сподіватися, що в долі Пед. Інституту настануть зміни на ліпше і що сучасні чорні дні не потягнуть за собою погрому українського високого шкільництва в ЧСР. Для переведення в життя ухвал загальних зборів обрано спеціальне бюро.

В Литві

— Гурток Українців в Ковлі на Литві улаштував 10 жовтня с. р. власними силами концерт-баль. Програма концерту склася із співу під акомпанімент бандури (брати Форостенки) і танцю «чумак». На концерті було чимало і литвинів. В близькій будучині гурток має улаштувати свято 1-го листопаду з програмою — концерт, відчит по радіо, панахида по полеглих у визвольній боротьбі.

Зміст

— Париж, неділя 25 жовтня 1931 року — ст. 1. — Ст. Сірополко. Музей Визвольної Боротьби України в Празі — ст. 3. — М. Ткаченко. 10-ліття гімназії ім. Т. Шевченка в Укр. станиці при м. Каліші — ст. 5. — *Observer* а т. З міжнародного життя ст. 6. — З преси — ст. 9. — З широкого світа — ст. 10. — Хроніка: З Великої України — ст. 12. — З життя укр. еміграції: у Франції — ст. 13. — В Польщі — ст. 15. — В Чехії — ст. 16. — В Литві — ст. 16.

**Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V
Tél. Danton 80-83.**

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.

Редагус — Komitet.

Адміністратор: Іл. Косенко

Le Gérant: M-me Perdrizet.